

กน
6/6-89
ก/98 ก

บทที่ 5

สรุปผล วิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

การศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดของผู้ใช้แรงงานสตรี ที่ได้รับค่าตอบแทนแตกต่างกัน ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับความเครียดของแรงงาน และเปรียบเทียบระดับความเครียดของแรงงานกลุ่มที่ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือนและรายขึ้นกับแรงงานสตรี 2 โรงงาน คือ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี บริษัทเอ็นทีการ์เมนท์ และ บริษัทนอร์ทเท็กซ์ ซึ่งศึกษาในรูปแบบของ Descriptive Cross Sectional Study โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสอบถาม Health Opinion Survey (HOS) ในกลุ่มรายเดือน 114 คน กลุ่มรายขึ้น 208 คน

ลักษณะทั่วไปของโรงงานที่ศึกษา

ชื่อโรงงาน

1. บริษัทนอร์ทเท็กซ์

2. บริษัทเอ็นทีการ์เมนท์

สถานที่ตั้ง

บริษัทนอร์ทเท็กซ์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 78 ถนนสันติสุข แขวงศรีวิชัย

ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

บริษัทเอ็นทีการ์เมนท์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 146 ถนนเชียงใหม่-

ดอยสะเก็ด หมู่ 3 ตำบลสันทราย อำเภอสันทราย จังหวัด

เชียงใหม่

ลักษณะงาน

ทั้งสองโรงงานเป็นโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เพื่อการ

ส่งออกและจำหน่ายภายในประเทศ แบ่งออกเป็นแผนก ดังนี้

แผนก ตัดผ้า เย็บผ้า ปักฉลุ ออกแบบ ซัก-รีด และบรรจุ ระยะเวลาการทำงาน วันละ 8 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่ 08.00-17.00 น. สัปดาห์ละ 6 วัน หยุดเฉพาะวันอาทิตย์ สำหรับช่วงที่ม้งงานมากจะมีการทำงานล่วงเวลาถึง 20.30 น. โดยความสมัครใจของคณ งาน

ขนาดของโรงงาน เป็นโรงงานขนาดกลาง มีผู้ใช้แรงงานประมาณ 200 คน ดำเนินกิจการโดยคนไทยเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมด

ลักษณะของผู้ใช้แรงงาน เป็นแรงงานสตรี จำนวนร้อยละ 95 ของแรงงานทั้งหมดอีก ร้อยละ 5 เป็นแรงงานชาย

ค่าจ้างแรงงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือแรงงานที่รับค่าจ้างเป็นรายเดือน แต่ ละโรงงานจะมีประมาณร้อยละ 20-40 และแรงงานที่เหลือร้อยละ 60-80 รับค่าแรง เป็นรายชิ้นตามปริมาณงานที่ทำได้ในแต่ละวัน

การดูแลสุขภาพคนงานภายในโรงงาน

ทั้ง 2 โรงงาน มีตู่ยาประจำโรงงาน มียาสามัญประจำบ้าน โดยเจ้าหน้าที่แผนก บุคคลเป็นผู้จ่ายยา มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำโรงงาน โดยได้รับการอบรมจาก สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี 2531 โดยมีหน้าที่จ่ายยาเป็นเม็ดคุมกำเนิดและถุงยาง อนามัยสำหรับพนักงานในโรงงาน สำหรับงานด้านการให้สุขศึกษานั้น ไม่ได้ทำเพราะไม่ มีเวลาและไม่มีความมั่นใจ ปัจจุบันอาสาสมัครได้ลาออกไปแล้ว และจะคัดเลือกอบรมใหม่ ในปี 2534

สิ่งแวดลอมในโรงงานมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สถานที่ไม่คับแคบ มีพัดลมช่วย ระบายอากาศและความร้อน แสงสว่างพอเหมาะ มีเสียงตามสายเพื่อช่วยผ่อนคลายความ ตึงเครียด และเสริมความรู้ด้านสุขภาพในการปฏิบัติงาน การเปิดเสียงตามสาย วันละ 2 ครั้ง คือ ระหว่างเวลา 10.00-12.00 น. และเวลา 15.00-17.00 น. เป็นการเปิด เสียงเพลงเป็นส่วนใหญ่ สำหรับโรงงานเอ็นทีการ์เมนท์เปิดเทปเกี่ยวกับความรู้ด้านสุขภาพ ของโครงการอาชีวะอนามัยโรงงาน เดือนละ 1 ครั้ง เรื่องอาหาร มีโรงอาหารที่ถูกลัก

สวัสดิการของพนักงาน ระหว่าง 2 โรงงานมีความแตกต่างในรายละเอียดดังนี้

บริษัทนอร์ทเท็กซ์

การลาหยุดงาน

- หยุดได้จำนวน 19 วัน และวันหยุดพักผ่อนประจำปี จำนวน 6 วัน โดยได้รับเงินตามปกติสำหรับรายเดือน สำหรับรายชั้่นได้รับเงิน 75 บาทต่อวัน

- ลาคลอดบุตรได้จำนวน 45 วัน โดยได้รับเงินเช่นเดียวกับวันหยุดข้างต้น

การรักษาพยาบาล

- เบิกเงินค่ารักษาพยาบาล เบิกได้จำนวน 1,500 บาทต่อปี ถ้าเบิกใช้ไม่หมดในปีนั้นสามารถสะสมยอดเงินที่เหลือสมทบในปีต่อ ๆ ไปได้ สำหรับการตรวจรักษาพยาบาล โรงงานทำสัญญาผูกพันการรักษาพยาบาลกับโรงพยาบาลเอกชน

- ตรวจสอบสุขภาพประจำปีละ 1 ครั้ง กับโรงพยาบาลที่มีสัญญาผูกพัน

บริษัทเอ็นทีการ์เมนท์

การลาหยุดงาน

- หยุดได้จำนวน 13 วัน และวันหยุดพักผ่อนประจำปี จำนวน 3 วัน และได้รับเงินเดือนตามปกติสำหรับรายเดือนเท่านั้น แต่รายชั้่นไม่ได้รับเงินถ้าหยุดงาน

- ลาคลอดบุตรได้จำนวน 45 วัน ผู้รับเงินรายเดือนจะได้รับเงินเดือนตามปกติ แต่รายชั้่นไม่ได้รับเงิน

การรักษาพยาบาล

- การรักษาพยาบาลไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องเป็นการเจ็บป่วยในเฉพาะช่วงเวลาทำงานเท่านั้น การรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลเอกชนที่โรงงานทำสัญญาผูกพันด้วย

- มีการตรวจสอบสุขภาพประจำปีกับหน่วยอาชีวอนามัยเคลื่อนที่ โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษา

1. ผู้ใช้แรงงานทั้งหมดมีระดับความเครียดสูงกว่าปกติ ร้อยละ 16.78
2. ระดับความเครียดของผู้ใช้แรงงานที่ได้รับค่าตอบแทนแตกต่างกัน คือ รายเดือน และรายขึ้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสำคัญ 0.1 ทำการทดสอบโดย t-test
3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับลักษณะบุคคล ด้านอายุมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับสำคัญ 0.1 ทำการทดสอบโดย Chi-square
4. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับการเงินภายในครอบครัว ด้านรายได้ของแรงงาน และรายได้ของสามี พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ 0.1 ทดสอบโดย Chi-square
5. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับการมีบุตร พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความสำคัญ 0.1 ทดสอบโดย Chi-square

5.2 วิจัย

จำนวนแรงงานที่ตอบแบบสอบถามอย่างสมบูรณ์ 322 คน คิดเป็นร้อยละ 93.06 ของจำนวนแรงงาน ที่แจกแบบสอบถามทั้งหมด เป็นแรงงานที่ได้รับค่าตอบแทนรายเดือน 144 คน รายขึ้น 208 คน

1. ลักษณะส่วนบุคคลของประชากร วิเคราะห์แยกตามกลุ่มรายเดือนและรายขึ้น

1.1 ด้าน อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส การศึกษา

-อายุใกล้เคียงกันทั้ง 2 กลุ่ม คือส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

-สถานภาพสมรส ใกล้เคียงกันทั้ง 2 กลุ่ม คือส่วนใหญ่ไม่แต่งงานรองลงมาคือแต่งงานแล้วอยู่กับสามี และน้อยที่สุดคือแยกกันอยู่

-การศึกษา ใกล้เคียงกันทั้ง 2 กลุ่มคือส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุดคือการศึกษาคือ

-การศึกษา ใกล้เคียงกันทั้ง 2 กลุ่มคือส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุดคือการศึกษาคือ

-การศึกษา ใกล้เคียงกันทั้ง 2 กลุ่มคือส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุดคือการศึกษาคือ

1.2 ลักษณะส่วนบุคคลด้านการเงินภายในครอบครัว และรายได้สามี

-รายได้ของนางงาน ทั้งสองกลุ่มไม่คล้ายคลึงกัน คือกลุ่มรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับ 2001-3000 บาท รองลงมาคือต่ำกว่าระดับ 2000 บาท และน้อยที่สุดคือระดับ 3000 บาท ขึ้นไป ส่วนในกลุ่มรายอื่น มีรายได้ส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับ 2000 บาท รองลงไปที่คือ รายได้ระดับ 2001-3000 บาท และน้อยที่สุด คือรายได้ ที่มากกว่า 3000 บาทขึ้นไป

-รายได้ของสามีทั้งสองกลุ่มมีลักษณะใกล้เคียงกันคือส่วนใหญ่มีรายได้ระดับ 2001-4000 บาท รองลงมาคือรายได้ต่ำกว่า 2000 บาท และที่น้อยที่สุดคือมากกว่า 4000 บาทขึ้นไป

1.3 ลักษณะส่วนบุคคลด้านลักษณะงานและเวลาในการทำงาน

-ลักษณะงานพบว่าทั้งสองกลุ่มไม่คล้ายคลึงกัน คือกลุ่มรายได้ส่วนใหญ่ทำงานแผนกซักรีด, ตัดผ้า, ออกแบบ, บรรจุ และส่วนน้อยอยู่ในแผนกเย็บผ้า ในรายอื่น ส่วนใหญ่ทำงานในแผนกเย็บผ้าถึงร้อยละ 99 และอีกร้อยละ 1 ทำในแผนกอื่น ๆ

ระยะเวลาในการทำงาน ทั้งสองกลุ่มไม่คล้ายคลึงกัน คือรายได้ส่วนใหญ่ระยะเวลาในการทำงานน้อยกว่าในช่วง 1-น้อยกว่า 2 ปี และรองลงมาคือทำงานน้อยกว่า 1 ปีกับทำงานมากกว่า 3 ปีขึ้นไปน้อยที่สุดคือในช่วง 2-3 ปี ในรายอื่นพบว่า ส่วนใหญ่ ทำงานในช่วงน้อยกว่า 1 ปี รองลงมาคือช่วง 2-น้อยกว่า 3 ปีกับทำงานในช่วง 1-น้อยกว่า 2 ปี และน้อยที่สุดคือในช่วง 3 ปีขึ้นไป

1.4 ลักษณะส่วนบุคคลด้านการมีบุตร และจำนวนบุตรเฉพาะผู้ที่แต่งงานแล้วและอยู่กินกับสามี

-การตั้งครรภ์ ทั้ง 2 กลุ่มใกล้เคียงกันคือ ส่วนใหญ่ไม่มีการตั้งครรภ์

-จำนวนบุตรทั้ง 2 กลุ่มใกล้เคียงกัน คือส่วนใหญ่ ไม่มีบุตร รองลงมาคือมีบุตร 1 คนกับมีบุตร 2 คน และส่วนที่น้อยที่สุดคือมีบุตรมากกว่า 2 คนขึ้นไป

ด้วยจำนวนและร้อยละ แล้วพบว่ามึลักษณะที่ใกล้เคียง กันคือ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้ของสามี การตั้งครรรค์และจำนวนบุตร และลักษณะที่ไม่เหมือนกันคือ รายได้ ของคนงาน ลักษณะงาน และระยะเวลาในการทำงาน

2. ความเครียดของคนงานในโรงงาน

2.1 คนงานทั้งหมดมีคะแนนความเครียด เฉลี่ย 35.15 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.75 โดยมีคะแนนความเครียดต่ำสุด 22 คะแนนสูงสุด 57 คะแนน

เมื่อนำคะแนนทั้งหมดมาจัดกลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มที่มีความเครียดปกติคือผู้ที่มีคะแนนระหว่าง 22 ถึง 41 (คะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับ $X+SD$) พบว่ามีร้อยละ 83.22 และกลุ่มที่มีความเครียดสูงกว่าปกติ (คะแนนสูงกว่า $X+SD$) คือมากกว่า 42 คะแนนขึ้นไป พบว่ามีร้อยละ 16.78 และเมื่อพิจารณาระดับความเครียดแยกเป็นกลุ่มรายเดือนและรายขึ้น รายเดือนมีความเครียดสูงกว่าปกติร้อยละ 14.04 และรายขึ้นมีความเครียดสูงกว่าปกติร้อยละ 18.26

2.2 ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลกับความเครียด พบว่า

- ความเครียดมีความสัมพันธ์กับด้านอายุของคนงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ส่งศรี จัยสิน และคณะ (2527) ซึ่งได้สำรวจความเครียดของประชาชนจังหวัดชลบุรี พบว่าผู้ที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มจะมีความเครียดสูงขึ้น และ อัมพร โอตระกูล และคณะ (2522) ได้ศึกษาปัญหาสุขภาพจิตในเขตเมือง ในตำบลสามเสน กรุงเทพมหานคร พบว่า ช่วงอายุที่มีแนวโน้มเกิดปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุดคือวัย 40-49 ปี และในการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีความเครียดสูงกว่าปกติ มากกว่ากลุ่มอายุที่น้อยกว่า

- ความเครียดมีความสัมพันธ์ กับ รายได้ ของคนงาน และพบว่าผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 2,000 บาทขึ้นไป มีระดับความเครียดสูงกว่าปกติ มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ส่งศรีและคณะ (2527) ซึ่งพบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มีความเครียดสูง อาจเกิดเนื่องจากตัวกวน (Confounding factor) ตัวอื่นๆ เช่น ในคนงานที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาทอาจมีอายุน้อยยังโสด ยังไม่มีความรับผิดชอบต่อภาระทางบ้าน ถึงแม้รายได้จะน้อยก็ไม่ก่อให้เกิด ความวิตกกังวล

เครียดลงไปได้ ผลการศึกษาจึงทำให้ผลของความเครียด ไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา

- ความเครียดมีความสัมพันธ์กับการมีบุตร พบว่า ผู้ที่ไม่มีบุตรมีความเครียดสูงกว่าปกติ มากกว่า คนที่มีบุตร ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ส่งศรี และคณะ (2527) พบว่า ครอบครัวที่มีบุตรแล้ว ภาระในการเลี้ยงดูจะตกแก่อีกฝ่ายหนึ่งมาก ส่วนใหญ่จะเป็นภาระของฝ่ายหญิง โดยในการเลี้ยงดูบุตรอาจเป็นปัญหาในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้ที่แต่งงานแล้ว มีโอกาสที่จะมีความเครียด มากกว่าคนโสด อาจเกิดจากตัวกรวน (Confounding factor) ตัวอื่นๆ ที่ไม่ได้ทำการศึกษา เช่น ในครอบครัวที่มีบุตรมีคนช่วยเลี้ยง เช่นย่า ยาย หรือญาติพี่น้องที่อยู่บ้านช่วยดูแลบุตรให้ หรือสามีช่วยในการเลี้ยงดูบุตรด้วย จึงทำให้ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา

3. จากการศึกษาพบว่าเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความเครียดของผู้ใช้แรงงานสตรีที่ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือน และรายชิ้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สาเหตุที่ไม่พบความแตกต่างอาจเนื่องจาก

3.1 เกิดจากข้อจำกัดของการศึกษา ที่ไม่ได้ทำการสุ่มตัวอย่างเลือกโรงงาน มาทำการศึกษา ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงใน 2 โรงงานนี้ เพราะทั้ง 2 โรงงานนี้ให้ความร่วมมือในการศึกษาดี และทั้ง 2 โรงงานมีความพร้อมทุกๆ ด้าน และเข้ามาตรฐานของโรงงาน มีสวัสดิการให้คนงานในหลายๆ ด้าน สิ่งนี้อาจทำให้คนงานมีความเครียดน้อย

3.2 ผู้ใช้แรงงานทั้งรายเดือนและรายชิ้น มีลักษณะส่วนบุคคลที่คล้ายคลึงกัน เช่นด้านอายุ ศาสนา การศึกษา สภาพสมรส ลักษณะการทำงาน และการมีบุตร สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อความเครียด จึงทำให้ความเครียดทั้ง 2 กลุ่ม ไม่ต่างกัน

3.3 ลักษณะการทำงานทั้ง 2 กลุ่ม เหมือนกัน คือมีความชัดเจน ไม่ยุ่งยาก และงานไม่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย คุณภาพงานไม่สูง ทำงานลักษณะเดียวไม่ซ้ำซ้อน รายได้ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ความเครียดไม่แตกต่างกัน

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2525) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานว่า สิ่งสำคัญที่นำมาซึ่งความเครียดคือการเปลี่ยนแปลงบ่อย งานไม่ชัดเจน งานซ้ำซ้อน และสาเหตุเสริมความเครียดคือลักษณะส่วนบุคคล

ให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานดังนี้ คือ สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม คุณภาพสูง ความไม่ชัดเจนของหน้าที่ ทำงานซ้ำซ้อน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน

เนื่องจากสภาพแวดล้อมและลักษณะงานของกลุ่มรายเดือน และรายวัน ไม่เป็นดังคำกล่าวข้างต้นเหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม ระดับความเครียดจึงไม่แตกต่างกัน

3.4 อาจเกิดจากข้อจำกัดของแบบสอบถาม เพราะในการประเมินความเครียดของมนุษย์เรานั้น เป็นปัญหาในการปฏิบัติเป็นอย่างมาก เนื่องจากสิ่งที่ทำได้ยากและยังไม่มีเครื่องมือใดที่สามารถชี้ได้โดยตรง ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด ซึ่งไม่สามารถทำการชี้หรือวัดได้เหมือนวัตถุธรรมอื่นๆ ความเครียดพอจะประเมินได้ทางอ้อม จากอาการที่แสดงออกทางการ (physical symptoms) และปฏิกิริยาตอบสนอง (reaction) เมื่อเผชิญกับความเครียดเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วจึงทำให้ไม่พบความแตกต่างความเครียดในประชากรที่ศึกษาได้

3.5 เนื่องจากผู้ศึกษาไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นกันเองของผู้ตอบแบบสอบถามได้ ซึ่งอาจทำให้คำตอบมีการคล้อยตามกันและส่งผลให้การเปรียบเทียบความเครียดไม่แตกต่างกัน

3.6 เนื่องจากจำนวนตัวอย่างมีจำนวนน้อย จึงไม่สามารถจำแนกปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของคนงาน ในแต่ละกลุ่มที่ได้รับคำตอบแตกต่างกันได้

3.7 เจ้าของโรงงานอาจมีผลต่อการตอบคำถามของคนงานได้ เพราะถ้าส่วนรวมของคนงานมีความเครียดสูงย่อมแสดงถึงปัญหาในโรงงาน เพราะผลการตอบของคนงานส่วนใหญ่ เป็นในลักษณะปานกลาง(นานๆครั้ง) จึงทำให้ความเครียดไม่แตกต่างกัน

3.8 การตอบแบบสำรวจ HOS อาจคลาดเคลื่อน เนื่องจากไม่สามารถทำการกระตุ้น (motivate) ให้คนงานมีแรงจูงใจในการตอบเท่าที่ควรจะเป็น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ควรทำการสุ่มตัวอย่างเลือกโรงงานเพื่อทำการศึกษา

5.3.2 ควรพิจารณาปัจจัยบางอย่างที่มีผลต่อความเครียดเพิ่มเติม เช่นภาวะหนี้สินปัญหาที่ทำให้กลุ่มใจ สัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน การมีโรคประจำตัว

5.3.3 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความเครียดในกลุ่มประชากรอื่นๆ บ้าง เช่น ในกลุ่มข้าราชการกับรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการกับเอกชนที่มีลักษณะงานเหมือนกันแต่ได้รับค่าตอบแทนแตกต่างกัน

5.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

5.4.1 ทราบว่าคนงานมีระดับความเครียดในระดับปกติเป็นส่วนใหญ่

5.4.2 จากการผลวิจัยทำให้ทราบถึงระดับของความเครียดของคนงาน และความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับด้านอายุ รายได้ของคนงาน และการมีบุตร ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานให้อี้อำนวยต่อผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผลผลิตของงาน

5.4.3 เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved